

ספרות

עית ויפיה

משרד החינוך והתרבות
האגף לחינוך מבוגרים
עורך: עידו בסוק
מערכת: ד"ר מאיר פרץ,
לילך דולברג, שרה מיזל,
יונה כהן, יפה קסלר,
סילויה ברנדייס, חנה גת,
חיימה פלג

גיליון א • חשוון תשנ"ג • נובמבר 1992

בקודת מוצא

דיבור על אופניו

7 **הו** גיליון ראשון בסדרה שבכוונתנו להוציא לאור השנה, והמיועדת בעיקר למורים בכיתות המשך של עולי אתיופיה. כאחיו הבכור, **עיבורים**, יתמקד גם כל גיליון של עת יופי בנושא מסוים, בתוספת 'צ'ופרים' בנושאי העשרה שונים, הנראים לנו חשובים הן כרקע ייחודי המורה והן כסיוע להתמודדות עם מוקדים מסוימים כגון חגים. (המורים מוזמנים לעיין גם במדור 'עת יופי', שהופיע בכמה מגיליות **עיבורים** הקודמים ובו הצענו, על קצה המזלג, הצעות שונות להוראה בכיתות אתיופיות בנושאי הבנת הנשמע, דיבור וכד'). על השאלה העשויה להישאל: מדוע יש צורך בעיתון מיוחד למורים בכיתות לעולי אתיופיה, נענה בקצרה: חלק מן ההפעלות והתרגילים המקובלים בכיתות אלה, שמישים ושגורים גם בכיתות 'רגילות'. עם זאת, לכיתות ה'אתיופיות' יש ייחוד ברור: לימוד העברית כרוך אצל רוב התלמידים בהן באלפתזאציה – בפעם הראשונה בחייהם, בלימוד צורות חשיבה והרגלי חיים זרים ביסודם לתלמידים ובהקניית נושאי העשרה מגוונים, ובהם נושאי יהדות שהייתה אבן-יסוד בחיי יהודי אתיופיה, יד בהיבטים רבים שלה בלתי מוכרת להם באופן שבו היא מוכרת לנו.

בחרנו לגיליון הראשון בנושא הדיבור על כלל היבטי (הבעה בעל-פה בהקשרים ו'בעילות' שונות, דיבור, פעולות דיבור). הסיבה לכך, דומה, ברורה למדי: מבין ארבע מיומנויות הלשון,

בעיות וכו'); י. דיבור באמצעות צפייה בתוכנית טלוויזיה או סרט; יח. דיאלוג באמצעות טלפון. ניתן להוסיף על כך, בהדגשה מיוחדת, את השימוש ברשמקול (טייפ-רקורדר) המתאים במיוחד להחדרה ולתרגול של תבניות לשון, להשמעת דיבור התלמידים בעברית באוזני עצמם – כדי לעזור להם ברכישת דיבור ברור יותר, ועוד. כן נזכיר את השימוש בגזירי נייר (לצורך התאמה שיעשו התלמידים בין שאלה לתשובה או בין חלקים שונים של שאלה המצויים על גבי גזירים שונים).

ריכוז

הבעה בעל-פה

דיבור בעזרת רשמקול

ימש מובנה ברשמקול יכול לסייע יפה הן בחזרה על חומר שנלמד באולפן הראשוני והן בפיתוח פעילויות חדשות, מורכבות מעט יותר.

אפשר להשמיע מהרשמקול בכיתה דיאלוג בנושא השאלון, תחילה בנוסח 'רשמי' (בכך יש גם פיתוח רגישות מסוימת למיילבים, כלומר לבחירת המלים והמבנים במצבים שונים, בין אנשים בעלי מעמד, גיל או תפקיד שונה). – שמך? דויד. – שם המשפחה? מולונטה. – כתובת? חצרות יסף. – מצב משפחתי? נשוי. – מספר ילדים? חמישה וכו'.

מושם בכיתות אלה דגש מרכזי על מיומנות הדיבור. – כך הדבר בשלב הלימודים הראשון, אך גם בכיתות המשך תישמר, במידה רבה, מרכזיותו של הדיבור, אם כי אולי במעט יותר 'איזון' עם המיומנויות האחרות (כתיבה, קריאה, האזנה) שכבר נרכשו באופן בסיסי. היות שמרבים לדבר ולשוחח בכיתות שבהן אנו עוסקים, חשוב להשתמש באמצעי דיבור רבים ומגוונים, תוך הקפדה על הדרגתיות ברמות הקושי של המשימות ותוך הליכה מהתרגול הסגור אל הפתוח. חשוב לזכור שעל המורה לדווח את כל התלמידים בכיתה, ולא להסתפק בתלמידים מתנדבים. סגולתו הגדולה של הדיבור: התאמתו לצורכי חזרה ושינון. בטרם נפרט ונדגים את דרכי ההפעלה המגוונות, ניתן כאן רשימה תמציתית וכוללת של דרכי ההפעלה המקובלות בכיתות לעולים מאתיופיה:

- א. התלמידים מתבקשים לחזור (במקהלה וביחידים) על מלה או משפט שהמורה אומר (שינון); ב. שיחה קצרה: המורה שואל והתלמיד עונה; ג. תלמיד שואל ותלמיד עונה (או: התלמידים מתחברים לתלמיד אחד המתייצב לפני הכיתה); ד. תרגיל שדרשת: תלמיד שואל, תלמיד שני עונה, ושלישי מדווח על מה שאמרו השניים – בגוף שלישי; ה. תרגילי המרות; ו. תלמיד מחבר משפט על בסיס רשימת מלים הנתונה לו; ז. דיבור בעזרת תמונה; ח. דיבור בעזרת דיאלוג נתון; ט. דיבור בעזרת סיפור; י. דיבור בעזרת משחק תפקידים ומשחקים נוספים; יא. המחזה; יב. דיבור בעזרת סיטואציה המסופרת לתלמידים; יג. דיבור בעזרת ניחוש והעלאת השערות; יד. דיבור בעזרת קטע האזנה; טו. עריכת השוואות בין ארץ המוצא לישראל; טז. העלאת נושא לדיון (בעד ונגד, הצעות לפתרון

אחרי שהתלמידים יאינו לדיאלוג, המורה תשמיע רק את השאלות, ותשאיר זמן לתשובה. בשלב הבא, המורה תשמיע דיאלוג בנוסח המקובל בין חברים או בין אנשים המתוודעים זה אל זה בסיטואציה לא רשמית: – מי אתה/איך קוראים לך? דויד. איפה אתה גר?... אתה נשוי?... כמה ילדים יש לך?... ושוב, לאחר האזנה של התלמידים, המורה ישמע את השאלות וישאיר זמן לתשובות.

בשלב שלאחר מכן, הרשמקול ישמע שאלות 'מעורבות' – על שאלון משרדי ושאלות היכרות 'לא פורמאלית'. התלמידים יאינו לשאלות, יאמרו מהי 'המקבילה' שלהן וגם יענו עליהן.

את הרשמקול ניתן לנצל גם להשמעת הסיפור. במידת הצורך, אפשר לקשר את נושא הסיפור לנושא הלימוד הרגיל (למשל, סיפור על משפחה כגון 'בני הוא... בני הוא...', המופיע באלפא ביתא **ישראל**, עשוי להתקשר לנושא השאלון).

המורה ישמע את הסיפור מרשמקול, ולאחר ההשמעה ישאל תחילה שאלות של תוכן וזיכרון. אחר-כך הוא יכול לשאול את התלמידים שאלות המקשרות את חוויותיהם האישיות עם נושא הסיפור (במקרה זה – משפחה, ילדים). אפשר לאחר מכן להשמיע את הסיפור בלי סופר, ולבקש מהתלמידים להציע לו סוף חדש.

אפשר להשמיע גם סיפור פחות קל בעברית, ולאחר מכן להשמיע גם את תרגומו לאמהרית.

דיבוב באמצעות תמונות

ניתן להשתמש בתמונות לדיבוב תלמידים ברמות שונות, במיגוון של הפעולות. העבודה על תמונות קשורה קשר הדוק בצרכים מרכזיים של כיתת עולי אתיופיה: פיתוח החשיבה (הבנת יחסים גיוניים, למשל), הוספת ידע (בנושאי אקטואליה, למשל) והכרת התרבות הישראלית, וכמובן – שימוש ותירגול בתבניות לשון.

על המורה לזכור שפרטים המופיעים בתמונות ונראים לו מוכרים ונדושים, אינם מוכרים תכופות לתלמידים ויש להסבירם. מצד שני, אנחנו ממליצים להביא לכיתה תמונות מחיי יהודי אתיופיה (או סביבתם המקורית הקרובה), וכך לאפשר לתלמידים ללמד את המורה, תוך כדי התבטאות בעברית.

להלן מספר דרכים לדיבוב באמצעות תמונה (הראשונות שבהן מוכרות ודאי למורים שלימדו את עולי אתיופיה באולפן הראשוני):

1. בתמונה שהמורה מראה מצולם או מצויר **עצם** (או כמה עצמים). התלמיד צריך לנקוב בשמו של העצם (באמצעות מלה אחת בלבד) או,

בהנחיית המורה, הוא ישתמש במשפט קצר שבו שם העצם משובץ בתבנית כלשהי. כגון, כשהמורה שואלת: מה יש בתמונה? והוא יענה: בתמונה יש...

2. בתמונה משתקפים **יחסים בין עצמים** שונים, למשל – יחסי מיקום. התלמיד צריך לתאר את היחסים, תוך שימוש במלות המתאימות (במקרה של מיקום: על, עליה, מתחת, מעל, לפני, אחרי) ובתיאורים מתאימים (בצד ימין/שמאל, למעלה, למטה וכו').

3. בתמונה מתוארות **פעולות של אנשים שונים** (ילד אוכל/שותה/יושב/רץ וכו'). התלמיד יתאר במשפט קצר מה עושה הדמות (או הדמויות) בתמונה. המטרה, במקרה זה, תירגול (בדיבור) של תבנית של משפט פועלי קצר.

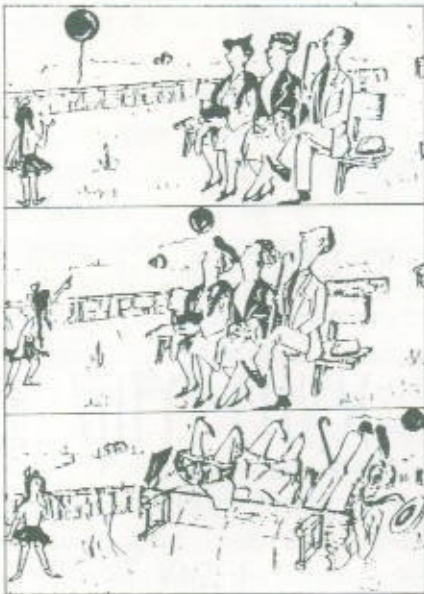
4. עוד תבנית שניתן לדרגל באמצעות תמונות: המשפט השמני. בתמונה רואים בני אדם שונים, והתלמידים יאפינו אותם **בתארים**: הוא שמן/רזה, היא יפה/גבוהה. אפשר בתמונה כזאת לדרגל גם את **התבנית יש לו/לה וכו'** (יש לו תיק, יש לה ספר) או, בשילוב עם שמות תואר: יש לו שיער ארוך/קצר, יש לה עיניים כחולות וכו'.

5. מהתמונות אפשר ללמוד גם על **רגשות**: שמחה, כעס, עצב. בשלב הראשוני, מבקשים מהתלמידים להגיד מה מרגיש האדם שבתמונה ('הוא כועס', 'היא עצובה'). בשלב מתקדם יותר, המורה יבקש מהם גם לתת (או לנחש) סיבות לרגש, וכך יתרגל את משפט הסיבה: למה הוא כועס? הוא כועס, כי...

6. התלמידים מביאים תצלומים של בני משפחתם ומספרים על **בני המשפחה** המופיעים בתמונות. אפשר לבקש מהתלמידים להביא גם תמונות של ביתם (או בית דומה לביתם), של העיר והארץ שמהן באו, או של טקס (נישואים, למשל). ברמה שבה אנו עוסקים, אפשר לבקש מן התלמידים לתאר את פרטי הטקס וכן את המנהגים הקשורים בו (למשל, מנהגי שידוך). אפשר אף לשוחח עם התלמידים בכיתה על **תפקידי האישה והגבר**, הילד, הסבתא והסבתא בחברה האתיופית (ניתן לעשות זאת על בסיס 'סיפור' שהתלמידים יחברו: 'הוא הולך לעבודה', והאישה נשארת בבית. היא מכינה את האוכל, והאיש עובד בשדה. הילדים משחקים בחוץ' וכו').

7. **בניית סיפור** סביב תמונה. ברמת האולפן הראשוני, המורה מביא תמונה של דמות, והתלמידים צריכים לבנות סיבה סיפור (לתאר מיהי, מה מעשיה), באופן עצמאי או בעזרת שאלות מנחות של המורה. ברמות מתקדמות יותר, ניתן להשתמש בתמונה כנקודת-מוצא

לבניית סיפור מורכב, שיעזור בהשערות שונות של הלומדים. אם המורה מראה תמונה של אנשים מחכים בתור לרופא, הוא יכול לשאול: על מה האיש הזה חושב? איזו מחלה יש לו? על מה הוא יכול לדבר עם הילדים שעל ידו? – וכך לטוות את הסיפור.

7. וריאציה נוספת: **בניית סיפור על-פי רצף תמונות**. אפשר לבסס את הפעילות על רצף תמונות מצוירות (משיכפלות) או להקרין אותן בפנס קסם. רצף התמונות יכול להתייחס לסיפור מוכר לתלמידים, והם ישחזרו אותו בעל-פה תוך התבוננות בתמונות.

8. דיבוב על בסיס **תמונות מן האקטואליה**. אפשר להביא תמונות של אישים מהחדשות, וכל תלמיד יתבקש לספר את הידוע לו על הדמות, מה שמע עליה. אפשר להביא גם תמונות של אירועים (מכוננית שנפגעה מתאונת דרכים) או מקומות (תמונה מהכנסת). רצוי להביא תמונות הקשורות באירועים הקרובים לליבם של התלמידים (כגון שביתת הקייסים, צעדת המחאה, בעיות באתרי הקראוואנים וכו').

דיבוב באמצעות 'סיטואציה' ומשחק תפקידים

המורה מתארת באוזני הלומדים **סיטואציה קצרה**, ברורה ורלוואנטית לעולמם, דהיינו שיש סיכוי שהם חוו אותה על בשרם או עתידים לחוות אותה. המלים הדרושות ל'עיצוב' הסיטואציה ידועות כבר לתלמידים. במקרים מסוימים, אפשר להקנות באמצעותה פועל או תבנית שהוקנו לתלמידים זה לא מכבר. הסיטואציה מעמידה בפני התלמיד שתי חלופות שעליו לבחור ביניהן.

למשל, המורה פונה לתלמיד ואומר לו:

” אתה עכשיו לא עובד. אתה הולך ללשכת העבודה, כדי לחפש עבודה. הפקיד בלשכת העבודה אומר לך שיש לו שתי עבודות בשבילך. אחת: עבודה קרובה לבית (נאמר, בבאר שבע) ואז המשכורת היא 1,500 שקל, והשנייה: במרחק שעה נסיעה (נאמר, באשקלון, כשהאולפן הוא בבאר שבע), אבל המשכורת היא 2,000 שקל. מה אתה בוחר/מעדיף?

על התלמיד לענות על שאלת המורה בדיבור חופשי, או בתבנית שהכתיב לו המורה (למשל: 'אני מעדיף עבודה רחוקה, אבל עם משכורת גבוהה'). המורה יכול להפנות את אותה 'סיטואציה' לתלמידים אחרים, ולקבל את תגובותיהם. אפשר להמשיך ולפתח את הסיטואציה המורה פונה לתלמיד ואומר:

” דויד, אתה אמרת שאתה מעדיף מקום עבודה רחוק. – איך תגיע לאשקלון? כמה עולה כרטיס לאשקלון ובחזרה? מי ישלם לך את הנסיעה? אולי המשכורת הגבוהה לא כל כך גבוהה כשמורידים את [ההוצאות על] הנסיעות?

כך נוצרת גם הזדמנות טובה לתת לתלמידים ידע רלוואנטי, שעשוי לסייע להם: איך ממנים נסיעות לעבודה בארץ (החזר הוצאות הנסיעה במשכורת, הסעות וכו').

משחק תפקידים, משחק תפקידים בכיתה שבה מדובר דומה, במידה רבה, לתגובה על 'סיטואציה', שכן על-פי רוב (לפחות בשלבים הראשונים) אין הם מתבקשים להזדהות עם דמות רחוקה, שההזדהות איתה דורשת הפשטה מסוימת, אלא לשחק בעיקר את 'עצמם' בסיטואציות שהזדמנו או עשויות להזדמן להם בישראל. אפשר לשחק בכיתה משחקי תפקידים של מעסיק מול מבקש-עבודה, מנהל מול עולה חדש, אבא מול בן, קונה מול מוכר וכו'. את תפקיד ה'מעסיק' או ה'מנהל' ימלא, בדרך כלל, המורה.

המורה לא תסתפק בהעמדת המסגרת הכללית לסיטואציה ('את קונה והוא מוכר'), אלא ייתן להם דיאלוג שחיבר בעצמו או בעזרתם.

התלמידים ישנונו בזונות את הדיאלוג כמות שהוא. אחר כך 'שחקו' עם המורה, כשהיא ממלאת, למשל, תפקיד של מוכר, והתלמיד – קונה. כך תוכל לכוון את התלמיד לתשובות הרצויות לה. בשלב הסופי, התלמידים יתברו בעצמם דיאלוג ויצילו אותו.

דיבוב באמצעות 'סיפור'

המורה יכול לספר לתלמידים סיפור קצר 'מהחיים'. בסוף הסיפור תתעורר שאלה או דילמה, שהתלמידים יצטרכו להתייחס אליה. למשל:

משה ודינה נשואים. יש להם תינוק קטן. משה עובד בבית חולים עד 5.00 אחר הצהריים. דינה עובדת בבית ומטפלת בתינוק. הם גרים בעיר, בבית משותף, בקומה שלישית. ביום חמישי נסעה דינה עם התינוק, לבקר את אימא שלה, שגרה בבאר שבע. היא נעלה את הדלת ונסעה. בערב חזר משה מהעבודה, ולא היה לו מפתח. משה שכח לקחת את המפתח שלו, והוא לא יכול להיכנס הביתה. מה משה יעשה?

המורה יספר את הסיפור פעמיים-שלוש פעמים. אחר כך הוא ישאל שאלות הבנה, כדי לדווב את התלמידים וכדי לוודא שהבינו. לאחר מכן, הוא ישאל לדעתו של כל אחד מתלמידי הכיתה כיצד לפתור את הבעיה (המענה יכול להיות בדיבור חופשי או תוך שימוש בתבנית מסוימת: משה צריך לצלצל לבאר שבע, משה צריך לשבור את הדלת...)

תוך כדי שמיעת התשובות, המורה יפתח מה שהתלמידים ענו ויצג שאלות נוספות. הוא יעמוד על הבעייתיות שבכל תשובה (כמו גם על יתרונותיה): אפשר לשבור את הדלת, אבל אחר כך צריך לשלם כדי לתקן אותה וכו'. בסופו של השיעור, המורה יציע כמה הצעות מעשיות: להשאיר מפתח אצל השכנים, או לספר שניתן לצלצל למכביאש או לבעל-מקצוע הפותח דלתות בלי לקלקל אותן.

אפשר לנצל סיפור גם לצורך סיפורו, לאחר שהושמע או סופר לתלמידים, מנקודות ראות שונות. זהו תרגיל לשוני טוב, והוא עשוי להיות גם תרגיל חשיבתי. למשל, אנקדוטה הלקוחה לכאורה מעיתון על 'גנב שנכנס לדירה':

גברת שושנה לוי גרה בקומה השלישית, בבית משותף בתל-אביב.

ביום חמישי, בשעה אחת עשרה בלילה, ישנה גבי לוי במיטתה. בעלה לא היה בבית. הוא היה במילואים.

שושנה שמעה רעש מהסלון והתעוררה. היא קמה והלכה לסלון לראות מאין הרעש. פתאום ראתה איש זר עומד בחדר. שושנה נבהלה והתחילה לצעוק. אחר כך היא רצה לחדר השינה והתחבאה בתוך הארון.

השכנים שמעו את הצעקות שלה והתחילו לדפוק על הדלת, אבל שושנה פחדה לפתוח להם את הדלת. השכנים צילצלו למשטרה, וכעבור זמן קצר הגיעו השוטרים לבין.

הגנב, שנבהל מהצעקות של האישה, חיפש דרך לברוח. הוא ניסה לרדת דרך המרפסת, אבל הוא החליק ונפל. השוטרים מצאו אותו שוכב פצוע קשה בחצר, ולקחו אותו לבית החולים.

אפשר לבקש מהתלמידים לספר את הסיפור מנקודת הראות של: שושנה; אחד השכנים; הגנב; השוטרים. אם קשה לתלמיד לספר את הסיפור בצורת מונולוג, המורה יכול לסייע לו בשאלות מנחות.

דיבוב באמצעות משחקים

שימוש ב'רצועות'. המורה יביא לכיתה רצועות בריסטול ועליהן כתובות שאלות כגון: איפה אתה גר? מה אתה רוצה ללמוד? עם מי דיברת בטלפון אחד הצהריים? איפה הבן שלך לומד? מה שם המורה של בנך/ביתך? באיזה יו אתה לא לומד וכו'. כל לומד יקבל רצועה עם שאלה. הוא ישאל את החבר שלצידו שאלה, והחבר ישיב. אחר כך, לאחר שכל התלמידים ענו בקול רם, יחליפו התלמידים ביניהם את השאלות, ומי ששאל את השאלה יהיה עתה המשיב.

אפשרות אחרת: המורה יביא לכיתה רצועות בריסטול ועליהן שאלות ותשובות (ברצועות שונות). הלומדים יקראו את הרצועות שבידם. כל לומד שבידו שאלה יקרא אותה בקול, ויענה עליה רק מי שבידו התשובה המתאימה. לאחר מכן, זוגות הלומדים שבידיהם השאלה והתשובה המתאימה לה, יחברו שאלות ותשובות נוספות באותה תבנית וישמיעו את מה ש'יצרו' באוזני הכיתה כולה. דוגמאות לשאלות כאלה: למה אין לימודים היום? כי העולים עורכים שביתה; מתי אתה לומד בבית? כשהילדים שלי הולכים לישון; כמה שעות ביום אתה לומד באולפן? ארבע שעות.

יום ה'סיגד' - כ"ט בתש"ן

מדי שנה, חמישים יום לאחר יום הכיפורים, היו יהודי אתיופיה חונגים את יום הסיגד (סגד - מלשון סגידה).

מבעוד יום היו מתכנסים מכמה כפרים, ולעיתים מאזור גדול, אל מקום מרכזי, כדי לחגוג בהמון רב. בשעות הבוקר, בעודם בצום, היו עולים אל ראש הר כשבראשם הכהנים (ה'קסים') ובידיהם ספרי 'אורית' (דהיינו, התורה) ומטריות צבעוניות. העלייה הייתה מלווה בהשתחויות רבות אפיים ארצה. כל אחד מהחונגים היה לוקח על כתפו או על ראשו אבן גדולה ומניח אותה בראש ההר, סביב מקום תפילת הכהנים.

הכהנים, מוקפים במחיצה, היו קוראים בתורה וכן מתוך ספרי עזרא ונחמיה. היו נאמרות תפילות, הזכרת נשמות ודרשות על שמירת האמונה והמצוות. אחר הצהריים היו יורדים אל הכפר, ושם היה נשבר הצום באכילת זבחי בשר עם האינג'רה (הלחם האתיופי) ובשתיית טלה (מין בירה). השמחה ואירוח הקרובים היו נמשכים עד שעות מאוחרות.

לפי דברי הכהנים, משמעות החג היא כעין כריתת ברית עם הקב"ה, כצום ובתפילה, לאות המשכיות של שמירת התורה, כפי שעשו בני ישראל ששבו מבבל בימי עזרא ונחמיה. העלייה להר גם מזכירה את מעמד הר סיני. בישראל חודש המועד, ומדי שנה הוא נחוג בירושלים, במעמד רבים מעולי אתיופיה.

מנחם ולדמן

© כל הזכויות שמורות
 לאגף לחינוך מבוגרים, משרד החינוך והתרבות
 הוצאה לאור: מחלקת הפירסומים,
 משרד החינוך והתרבות
 עיצוב: לילי שר
 סדר צילום: כספית

גישורים

סדן הארץ

מלים ומטעמים*

צבא צועד על קיבתו, כך טוענים. גם אצל האתיופים, הרבה דברים - ובכלל זה רגשות ויחסי חברה - עוברים דרך הבטן, ואפילו דרך הקיבה. האנתרופולוג ד"ר חיים רוזן קובל על החברה הישראלית, שאמנם מעניקה רבות לעולים מאתיופיה, אך אינה מקשיבה להם די הצורך ואינה יודעת היכן נבנים הגשרים האמיתיים איתם.

לדעתו, שני תחומים יכולים לחלץ את האתיופי מהגישה הסבילה (פסיווית) שלו ותחושת הנחות המקבלזואינרנותן ביחסיו עם הישראלים הוותיקים: ידיעה בסיסית של הישראלי באמהרית או תיגרינית (לפחות ידיעה של כמה ברכות) ואכילה משותפת של מאכלים אתיופיים מסורתיים. מי שיכרז אתיופי בטינה ייסטלן, שפירושו באמהרית: 'בריאות בשמי' או 'אני מאחל לך בריאות' (בתיגרינית זה מצלצל יותר ברור: טינה היתה בלנה), מובטח לו שימס את ליבו הטוב ויזכה גם בתשובה: אגזיאבהירי מסגן, דהינה גין - 'ברוך השם, אני בריא'.

באשר לאוכל: לישראלים שאולי אינם משוכנעים שהאינג'רה (שבאתיופיה נעשתה מגרעיני טף, ובארץ מקמח לבן) היא מאכל תאוה, כדאי לדעת שהמלה 'חבר' היא באמהרית 'באלינג'רה', כלומר: מי שחולקים איתו את האינג'רה. האתיופים מאמינים בסגולותיו המבראות של לחם חמצמץ זה. מי שפיו ייצרב מהברברי (פילפל אדום), שהאתיופים מוסיפים למנות שונות, יוכל לשתות את קפה הבונה, כשהוא מסב סביב המוסב - סלסלת לחם ענקית המשמשת שולחן. וגם זו דרך להפלת מחיצות.

* מעובד לפי פירסומים של 'מועצת הדסה בישראל', ת.ד. 5031 ירושלים.

שימוש ב'קלפים' (כרטיסים). למעשה, לאותה מטרה. הקלפים (במתכונת גדולה מקלפים רגילים) ייכתבו כך:

מהצד החיצוני של הקלף

מהצד הפנימי של הקלף

דרכי דיבוב נוספות

משימות הביתה. לבקש מהתלמיד לשאול את בנו/ביתו מה למדו בבית-הספר ולדווח על כך בכיתה; לבקש מהתלמיד/ה לספר מה למדו בחוג בישול, איך מבשלים את המאכל x; לבקש מהתלמידים ללכת לחנות, לשמוע מה אומרים אנשים, לרשום זאת ולספר על כך בכיתה; לבקש להקשיב לחדשות באמהרית ולספר אחר-כך בכיתה, בעברית, ידיעה אחת. מפגשים עם אנשים מהסביבה הקרובה. הכוונה למורה, גננת (של ילדי התלמידים), אחות, שכן וכו'. האורח יוזמן לכיתה, והתלמידים ישאלו אותו שאלות.